

Hus, Jan

Nechutová, Jana (editor); Malá, Jana (editor)

Proti plzeňskému kazateli

In: Hus, Jan. *Mistr Jan Hus v polemice a v žaláři : překlady, komentáře a poznámky*. Nechutová, Jana (editor); Malá, Jana (editor). Vydání první Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2019, pp. 53-71

ISBN 978-80-210-9323-2; ISBN 978-80-210-9324-9 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141428>

Access Date: 02. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PROTI PLZEŇSKÉMU KAZATELI

Contra predicatorem Plznensem, Bartoš – Spunar č. 52. Přeloženo podle kritické edice Jaroslava Eršila, Magistri Iohannis Hus Polemica (Magistri Iohannis Hus Opera omnia, tomus XXII), Praha, Academia 1966, s. 111–128, reed. Turnhout, Brepols (Corpus Christianorum, Continuatio mediaevalis 238), 2010, s. 109–132.

Překlad Milan Svoboda: M. Jana Husi Odpověď kazateli plzeňskému, in: M. Jana Husi sebrané spisy I, 1905, s. 189–201.

Polemika byla sepsána v roce 1411, nejpravděpodobněji v září. Hus se dozvěděl, že jeden kazatel ve svém primičním kázání v Plzni řekl jednak, že kdokoli se dopouští smrtelného hříchu, není proto ďáblovým služebníkem a synem; zadruhé, že dokud vysvěcený kněz nesloužil svou první mši, primici, je dosud Božím synem, ovšem napříště je už Božím otcem a stvořitelem Božího těla; zatřetí, že nejhorší kněz je lepší než nejlepší laik. Hus pak tyto teze shrnul do poněkud odlišných tří bodů: první lež je tvrzení, že kněz je stvořitelem svého Stvořitele, druhá, že kněží tvoří Krále všeho a Stvořitele veškerého tvorstva, a třetí, že odsuzovat kněze je nepatřičné; nakonec se zabývá výrokem, že nejhorší kněz je lepší než nejlepší laik, a dokonce že nejhorší kněz je důstojnější než sama Panna Maria. To autora přivede k oslavě Marie a k tomu, že cituje ze středověkého anonymního básníka verše skladby *De vetula*, připisované středověkem Ovidiovi. – Polemika je mimořádně obratná, Hus je schopen velmi dobré argumentace, jeho styl užívá kvalitní rétorické vybavy.

Byl jsem písemně informován, že jeden kazatel v Plzni při kázání veřejně řekl zaprvé, že člověk, který se dopouští smrtelného hříchu, není sluha a syn ďábla, což prý dokazoval tím, že z opaku by vyplývalo, že týž člověk je zároveň synem Boha i synem ďábla. Zadruhé v kázání řekl, že „tenhle kněz“ – ukazoval

na toho, který ten den sloužil ve svém úřadu první mši – do té doby, než odsloužil první mši, byl Božím synem, ale dnes, poté, co mši odslouží, je otcem Boha a stvořitelem Božího těla. Zatřetí řekl, že nejhorší kněz je lepší než nejlepší laik.

První z těchto výroků obsahuje dvojí: zaprvé, že ten, kdo smrtelně hřeší, není ďáblův služebník, zadruhé, že ten, kdo smrtelně hřeší, není ďáblův syn. Tohle obojí vyvrací Spasitel u Jana v osmé kapitole, neboť Židům, kteří se chlubili svou svobodou a říkali: „Jsme potomci Abrahamovi a nikdy jsme nikomu neotročili, a jak můžeš říkat: Stanete se svobodnými“, odpověděl takto: „Amen, amen, pravím, vám, že každý, kdo hřeší, je služebníkem hříchu.“²¹³ Z toho vyplývá, že každý takový člověk je ďáblovým služebníkem. Platnost tohoto důkazu je zřejmá z výroku u Matouše v 6. kapitole: „Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům“, což potom Spasitel vykládá takto: „Nemůžete sloužit Bohu i majetku“,²¹⁴ tedy ani Bohu a ďáblu. A tak každý, kdo smrtelně hřeší, je ďáblův služebník, protože se vzdává svobody Ježíše Krista a poddává se službě a škodlivému panství ďábla.

Dále: protože každý, kdo smrtelně hřeší, je skrze hřích přemožen ďáblem, a tak ztrácí svobodu a podléhá ďáblově službě (jak to říká Petr ve druhé epistoletě ve 2. kapitole: „Co se člověka zmocní, tím je ztotočen“²¹⁵), je zřejmé, že každý, kdo smrtelně hřeší, je služebníkem ďábla a hříchu. Pravda totiž říká: „Kdo hřeší, je služebníkem hříchu.“ Ale protože je ďábel otcem každého smrtelného hříchu a především lži (jak říká Pravda u Jana v 8. kapitole: „Když pronášíš lež, mluví ze své vlastní podstaty, neboť je lhář a její otec“,²¹⁶ vyplývá z toho, že každý, kdo lže smrtelným hříchem, je ďáblovým synem vzhledem k povaze své lži, což je důkazem proti druhé části onoho výroku. Z toho důvodu řekl Kristus, Boží Syn, židovským lhářům: „Vy konáte skutky svého otce“,²¹⁷ totiž ďábla, a když to popírali a tvrdili, že mají jednoho Otce, a to Boha, řekl jim: „Kdyby Bůh byl váš otec, milovali byste mne, neboť jsem z něho vyšel.“²¹⁸ A uvádí příčinu: „Váš otec je ďábel“, „protože nemůžete snést mé slovo“,²¹⁹ a pak: „Vy proto neslyšíte (Boží slova), protože z Boha nejste.“²²⁰ Takže: Spasitel tím, že nechtěli slyšet jeho slova, milovat jej a věřit v něj, ale že činí, co si přeje jejich otec, jasně prokázal, že Židé nemají otce Boha, ale ďábla. Pravda také říká u Jana v šesté kapitole: „Nevyvolil jsem vás dvanáct, a není

213 J 8, 33–34.

214 Mt 6, 24.

215 2 Pt 2, 19.

216 J 8, 44.

217 J 8, 41.

218 J 8, 42.

219 Srv. J 8, 44, 43.

220 J 8, 47.

Zkáza Sodomy

jeden z vás ďábel?“²²¹ Jestliže tedy Iškariotský apoštolem byl a dle svědectví Krista, který nikomu nestrání,²²² je ďábel, plyne z této shody dostatečně, že každý zavržený, který smrtelně hřeší, je skutečně ďábel. Jan, který spočinul v Ježíšově objetí,²²³ to věděl, a proto k poučení věřících řekl ve 3. kapitole první Janovy epištoly: „Dítky, ať vás nikdo neklame: spravedlivý je ten, kdo činí spravedlnost, tak jako on (totiž Kristus) je spravedlivý. Ale kdo se dopouští hříchu, je z ďábla, protože ďábel od počátku hřeší. Proto se zjevil Syn Boží, aby zmařil činy ďáblovy. Kdo se narodil z Boha, nedopouští se hříchu, protože v něm zůstává Boží semeno, a hřešit nemůže, protože se narodil z Boha. Podle toho je zjevné, kdo jsou synové Boží a kdo synové ďáblůvi. Nikdo, kdo není spravedlivý, není z Boha.“²²⁴ A je to táž dedukce, jakou vyvodil Kristus.

Tedy pokud jsou ničemní synové ďáblovým semenem, jsou to ďáblůvi synové a konečně ďáblové. Ale ničemní synové ďáblovým semenem jsou, tudíž jsou to ďáblůvi synové a sami jsou ďábly. Tento důsledek je jasný, a zjevná je i první premisa: u Matouše ve 13. kapitole totiž Spasitel učedníkům vykládá podobenství o koukolu a říká: „Pole znamená svět, a ten, který seje dobré semeno, je Syn člověka. A dobré semeno, to jsou synové království, ale koukol jsou nezdární synové, a nepřítel, který jej zasel, je ďábel.“²²⁵ Tady Spasitel výslovně prohlašuje, že synové království, předurčení ke spáse, jsou Božím semenem, ale ničemní synové, předzvědění k zavržení, jsou semenem ďáblovým. Nejsou to tedy snad ďáblové, jak je to zjevné Pánu?

Také Pavel, Vyvolená nádoba, řekl ve 13. kapitole Skutků Elymovi: „Ty ďáblův synu, plný lsti a klamu, ty nepříteli veškeré spravedlnosti, nepřestaneš podvracet přímé cesty Páně?“²²⁶ Přece by ho nenazval ďáblovým synem, kdyby to ďáblův syn skutečně nebyl, a tak z toho plyne, že byl Elymas ďáblův syn, a tudíž ďábel. A z toho se na základě shody může vyvodit, že kazatel, který „nepřestává podvracet přímé cesty Páně“, když říká a tvrdí, že ten, kdo smrtelně hřeší, není služebníkem a synem ďáblovým, je v tom případě sám služebníkem ďáblovým, synem ďáblovým a zatvrzelým ďáblem. Vždyť „cesty Páně“ říkají, že ti, kdo hřeší, jsou ďáblůvi služebníci a ďáblůvi synové.

Proto se ve 13. kapitole Deuteronomia čte, že ti, kdo odvádějí lid od Hospodinových příkázání, jsou synové Belialůvi, a Bůh tam přikazuje, aby lid, který pozná,

221 J 6, 70.

222 Srv. Sk 10, 34; R 2, 11; Ef 6, 9; Ko 3, 25; 1 Pt 1, 17.

223 Srv. J 13, 23.25; 21, 20.

224 1 J 3, 7–10.

225 J 13, 37–39.

226 Sk 13, 10.

jak to opravdu je, pobil všechny obyvatele města, z kterého tito muži přišli, také dobytek, a město aby zničil.²²⁷

Také o obyvatelích Sodomy se říká v 19. kapitole knihy Soudců: „Přišli muži onoho města, Beliálovi synové“,²²⁸ a o synech kněze Éliho v první knize Královské, ve druhé kapitole: „Synové Éliho, synové Beliálovi, kteří neznali Hospodina ani povinnosti kněží vůči lidu“,²²⁹ a dále: „Spali se ženami, které konaly službu u vchodu do svatostánku.“²³⁰ Pak se říká o falešných svědcích, kteří svědčili proti spravedlivému Nábotovi, ve 3. knize Královské, v kapitole 21: „Přivedli dva muže, ďáblovy syny, a posadili je proti němu, a oni, ti ďábelští muži, proti Nábotovi před množstvím lidu svědčili, že zlořečil Bohu a králi. A tak jej vyvedli z města a ukamenovali.“²³¹

Z těchto míst Písma svatého je zřejmé, že všichni, kdo smrtelně hřeší, jsou synové ďábla Beliála a jeho služebníci, zavázaní nejhorším otroctvím samotnému ďáblu, jak je zřejmé o špatném služebníku ze Sírachovcovy knihy ve 42. kapitole,²³² ve čtvrté knize Královské v 10. kapitole o služebnících Baalových,²³³ v 1. kapitole epištoly Římanům o služebnících, kteří slouží spíše tvorstvu než Stvořiteli,²³⁴ v 6. kapitole Římanům – ti, kteří sloužili nespravedlnosti a nepravosti pro nepravost,²³⁵ a ve druhé epištole Petrově ve 2. kapitole o zkažených služebnících, o nichž Petr říká: „Ti jako nerozumná zvířata určená od přírody za kořist a na porážku, rouhají se tomu, co neznají; zahynou ve své zkaženosti a dostanou spravedlivou odměnu. Považují za rozkoš každodenní rozmařilost, jsou potřísněni nečistotou, oplývají požitkářstvím a na svých hostinách hýří spolu s vámi. Oči mají plné cizoložství a nepřetržitého zločinu, svádějí nepevné duše, srdce mají vycvičené v hrabivosti, jsou to synové prokletí. Opustili přímou cestu a zbloudili, když se dali na cestu Balaáma syna Bozorova, kterému se zalíbila mzda za nepravost, ale byl pokárán za své bláznovství tak, že zapřažená nemá tvář promluvila lidským hlasem a zabránila prorokovu nerozumu. Tito lidé jsou jako prameny bez vody, mračna hnaná bouří, pro něž je připravena černá tma. Řeční prázdně a nabubřele a svádějí tužbami tělesných rozkoší ty, kteří dosud bloudili a jen tak tak unikli; slibují jim

227 Srv. Dt 13, 13–15.

228 Sd 19, 22 (podle Vulg.).

229 1 S 2, 12–13 (podle Vulg.).

230 1 S 2, 22 (podle Vulg.).

231 1 Kr 21, 13 (Vulg. i Husův text zde mají ve shodě s hebrejským originálem přísudkové sloveso *benedixit* = „dobrořečil“, překlady „zlořečil“).

232 Srv. Sír 42, 5.

233 Srv. 2 Kr 10, 18–28.

234 Srv. Ř 1, 25.

235 Srv. Ř 6, 19.

svobodu, ačkoli jsou sami služebníky zkaženosti. Kým se kdo dá přemoci, toho se stane sluhou.“²³⁶

Takže z tohoto Petrova obsáhlého výkladu vidíš, že zločinní lidé jsou synové prokletí a služebníci zkaženosti, a v důsledku toho že jsou to prokletí synové ďáblu a sluhové toho, kdo je zkazil hříchem, a nebudou-li se kát, jsou syny zatracení, a tudíž syny zatraceného ďábla. Právě tak přece nazval Spasitel Jidáše Iškariotského ďáblem a synem zatracení, jak vidíme u Jana v 6. a 17. kapitole.²³⁷ Svatý Petr zařadil do tohoto výčtu zlořečených a zkažených rozkošníky, zhýralce, lakomce a lživé svůdce, protože jak jsou sami prokletí a zkažení, kazí a přivádějí k prokletí i jiné. Proto jsou milovníci rozkoše synové ďábla jménem Asmodeus, v jehož moci je zardousit milovníky rozkoše, jak je to v knize Tobiáš ve třetí kapitole a dál.²³⁸ Milovníci rozkoše oddávající se obžerství a opilství jsou synové Bělovi, jak je to v knize Daniel ve čtrnácté kapitole,²³⁹ lakomci jsou synové mamonu, a lháři syny ďábla a Beliála, jak jsem se o tom již zmínil. A výklad ďáblůva jména, *diabolus*, odpovídá takovýmto synům prokletí, neboť ďábel je od *dya*, tj. „dva“, a *bolus* – „uštknutí“:²⁴⁰ neboť nedají-li se na pokání, utrpí dvojí uštknutí, totiž na těle a na duši.

Je jasné, že výrok člověk, který se dopouští smrtelného hříchu, není sluha a syn ďábla je kacířský, a v důsledku toho každý, kdo jej zatvrzele drží, musí být pokládán za kacíře, protože kacířem je ten, kdo drží falešnou nauku, jaká se protiví Písmu svatému, a zatvrzele ji zastává.²⁴¹ A ježto uvedený první bod se protiví citovaným slovům Písma svatého, je zřejmé, že je to výrok kacířský a že jej věřící mají odmítnout.

Důkaz, kterým onen kazatel argumentuje, totiž, že kdyby člověk, který se dopouští smrtelného hříchu, byl sluha nebo syn ďábla, pak by týž člověk byl zároveň syn Boha i syn ďábla, takový důkaz nemůže vyvracet výroky Písma, neboť pravda je, že každý člověk a dokonce i každý ďábel je Božím synem svou stvořenou přirozeností vzhledem ke skutečnosti, že jej Bůh stvořil, a každý člověk, který se dopouští smrtelného hříchu, je ďáblovým synem vzhledem ke skutečnosti, že ďábla následuje. Co se týče první části, Židé po pravdě řekli u Jana v 8. kapitole: „Máme jednoho otce, Boha“, a co se týče části druhé, Ježíš jim tamtéž řekl: „Vy

236 2 Pt 2, 12–19 (přeloženo s přihlédnutím ke znění ČEP podle Husova textu, který se v detailech od čtení Vulgáty liší).

237 Srv. J 6, 70–71; J 17, 12.

238 Srv. Tób 3, 8; 6, 14; 8, 3.

239 Srv. Da 14, 2–22.

240 Srv. Johannes Wycliff, *Sermones* (Super epistulas, dominica III in Adventu), Sermo 55; srv. Eberhardus Bethuniensis, *Graecismus*, c. 9. v. 73: „Est satan aduersans, belial quod apostata signat, / est quoque laeuatan tibi tanquam pace sinister, / dicitur ac daemon, quia plurima nouerit usu, / inde diabolus est, quia duplex est bolus eius.“

241 Tuto definici, jejíž původ není známý, Hus cituje na více místech.

konáte skutky svého otce“.²⁴² „Váš otec je ďábel a vy chcete dělat, co on žádá.“²⁴³ A tak se opravdu připouští, že týž člověk je syn Boha i syn ďábla, Boha vzhledem ke stvoření, ďábla vzhledem k nápodobě. Tak je každý zavržený člověk Boží i ďáblův syn, ale žádný svatý v nebeské vlasti není synem ďábla, i když mnozí byli syny ďábla v době svého pozemského putování – dokonce všichni, kteří byli porušeni hříchem. A kdo může popřít následující Kristova slova z osmé kapitoly Jana? „Kdo je z Boha, slyší Boží řeč. Vy proto neslyšíte, že z Boha nejste.“²⁴⁴ Zde přece jasně učí, že člověk, který neslyší Boží slovo, aby je naplňoval skutkem, nenarodil se skrze milost z Boha, a v důsledku toho je zrozen skrze vinu z ďábla, a je tedy ďáblův syn skrze vinu a zároveň Boží syn skrze přirozenost.

Druhý uvedený výrok tvrdí, že poté, co mši odsloužil, je kněz otcem Boha a stvořitelem Božího těla. Tenhle blud pochází z knížky s názvem *Stella clericorum* (Hvězda duchovních) a v té se říká: „Když je tedy kněz obdařen tak velikou důstojností, že je stvořitelem svého Stvořitele, je nepatřičné jej odsuzovat.“²⁴⁵ A dále se v téže kapitole říká: „Jak veliká úcta náleží křesťanským kněžím, kteří tvoří Krále a Stvořitele všeho stvoření, zacházejí s ním, přijímají jej a podávají dalším!“ A na tento dvojnásobný blud potom kupí další kacífství, protože se chtějí ještě pyšněji vyvyšovat, zvětšit svou hamižnost, a po jiných lidech dupat.

První lež je tedy tvrzení, že kněz je stvořitelem svého Stvořitele. Druhá lež – že kněží tvoří Krále všeho a Stvořitele veškerého tvorstva. Třetí lež – že je nepatřičné, aby byl kněz zatracován.

Abychom mohli vyvrátit první dvě lži, které tvoří jeden celek, je třeba poznamenat, že „stvořit“ ve vlastním smyslu slova je vyvést věc z pouhého pomyslu navenek, což nepředpokládáme o nikom s výjimkou Boha. Zadruhé je „stvořit“ vyvést něco k existenci z něčeho předpokládaného. Zatřetí je „stvořit“ totéž, co něco zplodit. Začtvrté „stvořit“ znamená obnovit milostí. Zapáté znamená „stvořit“ něco z něčeho nebo z více věcí řemeslně vyrobit. Zašesté „stvořit“ znamená někoho nově ustanovit do úřadu.

Prvním způsobem stvořil Bůh všechno z ničeho kromě sama sebe, protože nebylo nic než Bůh, než stvořil nebe a zemi. A tak se v Genesi v první kapitole říká: „Na začátku stvořil Bůh nebe a zemi“²⁴⁶ a ve Vyznání víry říkáme „Stvořitele nebe a země“. Druhým způsobem stvořil Bůh člověka z prachu země, v první kapitole knihy Genesis se totiž říká: „Vytvořil Bůh člověka z prachu země a vdechl mu v chřípí dech života.“²⁴⁷ Třetím způsobem se o každém lidském otci (a o každé

242 J 8, 41.

243 J 8, 44.

244 J 8, 47.

245 *Stella clericorum*, c. 20.

246 Gn 1, 1.

247 Gn 2, 7.

matce) říká, že „stvořil“ syna, když jej zplodil, a tak se obecně říká „zplodil s ní tři nebo dvě děti“. Začtvrté „tvorí“ Bůh novou milost, když ji uděluje hříšníkovi. Zapáté se „stvořiteli“ nazývají řemeslníci. Šestý způsob – říká se, že císař „tvorí“ vladaře nebo veřejného notáře, podobně papež „tvorí“ kardinály a notáře.

A ježto žádným z těchto způsobů kněz Krále a Stvořitele veškerého tvorstva netvoří, a protože kromě těchto způsobů tvoření není jiný, jaký by se zakládal na Písmu svatém, plyne z toho, že ty první dva výmysly, totiž že kněz má tak velkou důstojnost, protože je stvořitelem svého Stvořitele, a že kněží tvoří Krále všeho a Stvořitele veškerého tvorstva, jsou nepravdivé.

Prvním způsobem kněží Stvořitele netvoří, protože netvoří jeho božství, neboť to je věčné a předchází všemu, ani netvoří jeho lidství, a to jednak z toho důvodu, že ono po vtělení ani nezačalo ani nezačíná ani nezačne existovat (jak říká Mistr Sentencí v 11. distinkci čtvrté knihy²⁴⁸), jednak také proto, že netvoří jiné lidství ani jiné tělo Spasitele. Je tedy u tohoto prvního způsobu zjevné, že kněz nemůže být stvořitelem svého Stvořitele.

Nadto praví pro vyvrácení lži oněch Božích stvořitelů svatý Augustin ve svém Doslovném výkladu Geneze: „Nesmí se věřit ani říci, že by byl jiný stvořitel kromě Boha.“²⁴⁹ Z toho je zřejmé, že je naprosto nepatřičné²⁵⁰ věřit nebo říci, že je nějaký kněz – s výjimkou Krista – stvořitel ve smyslu tohoto prvního způsobu, neboť takto být Stvořitelem je vlastní jedině Bohu. Hugo totiž v poslední kapitole druhé části spisu O svátostech říká: „Z ničeho udělat něco nebo z něčeho udělat nic může jen Bůh.“²⁵¹ Také Linkolnský biskup říká ve čtvrté kapitole druhé části svého výkladu spisu O Božích jménech: „Vytvořit něco z ničeho nemůže patřit ničemu stvořenému.“²⁵²

Ani druhým způsobem netvoří kněz tělo Kristovo nebo svého Spasitele, protože je nevyvádí k existenci z něčeho předpokládaného, protože Kristus zde byl dříve, než kněz slavil mši. Proto říká svatý Bernard v kázání o těle Kristově papeži Petrovi: „Není tvořeno,“²⁵³ a Mistr Sentencí v jedenácté distinkci 4. knihy: „Neříkáme, že podstata chleba a vína je látkou těla a krve Kristovy, protože z oné podstaty se netvoří tělo Kristovo jako z látky, ale ona se v ně utváří.“²⁵⁴

248 Petrus Lombardus, *Sententiarum libri quattuor*, 4, 11.

249 Srv. Aurelius Augustinus, *De civitate Dei* XII, 24. Hus omylem odkazuje zde i ve svých jiných textech ke spisu *De Genesi ad litteram*.

250 „naprosto nepatřičné“ a na začátku téže věty „nesmí se“: Hus užil výrazu *nefas* (v grafice *nephas*), který označuje jednání proti Božím zákonu, v křesťanském kontextu možno překládat „hřích“.

251 Hugo de Sancto Victore, *De sacramentis christiane fidei*, I, 6, 37.

252 Robertus Grosseteste, zvaný Lincolniensis, v (nevydaném) komentáři ke spisu Pseudodionysia Areopagity *De divinis nominibus*.

253 Bernardus Claraevallensis, *Epistola ad Petrum Albensem de corpore Christi*.

254 Petrus Lombardus, *Sententiarum libri quattuor*, 4, 11.

Ani třetím způsobem: kněz neplodí Stvořitele, protože tak nečiní ani vzhledem ke Kristovu božství ani k jeho lidství; obojí zde bylo již před ním. A kdyby někdo říkal, že jej plodí skrze milost, zase to není pravda. Proto když Spasitel u Matouše ve dvanácté kapitole praví „Kdo činí vůli mého Otce, který je v nebesích“, neříká „to je můj otec“, nýbrž „to je můj bratr, má matka a má sestra“:²⁵⁵ matka skrze přijetí milosti dané od Boha, bratr a sestra tím, že k němu lidská duše přilnula mocí jak vyšší, tak nižší. Ale nikoli „otec“, a to ani tvořením prvním, druhým a třetím způsobem, protože nemůže Krista svým činem vytvořit ani vzhledem k lidství, ani vzhledem k božství, ani vzhledem k milosti.

A ani čtvrtým způsobem nemůže kněz Krista stvořit, poněvadž jej nemůže obnovit milostí.

Ani pátým způsobem, protože z něj nemůže jako z látky nic vytvořit řemeslným uměním.

Ani šestým způsobem, protože jej nemůže svou autoritou ustanovit do nového úřadu.

Ježto tedy neexistuje žádný jiný způsob tvoření, jaký by byl ve shodě s Písmem, plyne z toho, že toto tvrzení je nepravdivé v této své části: „poté, co mši odsloužil, je kněz stvořitelem Božího těla“. A protože Písmo neříká, že by Kristus měl jiného otce než Boha, otce sobě soupodstatného a souvěčného, a domnělého otce Josefa, logicky nemůžeme předpokládat, že by zde byl ještě jiný otec – ať ve smyslu tvoření nebo věku, plození nebo úcty. Když totiž Ježíš sám říká zástupům a učedníkům u Matouše ve 23. kapitole: „Nikomu na zemi nedávejte jméno Otec“,²⁵⁶ nechce nikoho nazývat svým otcem kromě nebeského Otce, který jej od věků zplodil, dal mu lidskou podobu, a v té jej poslal, aby vzdělával jeho vinici. Z toho plyne, že tento druhý výrok je nepravdivý ve své první části, která říká: poté, co kněz mši odsloužil, je otcem Boha.

Třetí výrok zní takto: Nejhorší kněz je lepší než nejlepší laik.

Z něj vyplývá, že je Jidáš lepší než svatý prorok David, jenž o Jidášovi říká ve své modlitbě v Žalmu 108: „Ustanov nad ním hříšníka, a ďábel ať stojí po jeho pravici. Když bude souzen, ať skončí jako odsouzený, jeho řeč ať je mu počítána za hřích. Ať se zmenší počet jeho dnů a jeho biskupský úřad ať dostane někdo jiný.“²⁵⁷ To je modlitba svatého laika za biskupa Jidáše a za každého, kdo jej jako syn následuje, tedy za svatokupce a lakomce.

Zadruhé z toho vyplývá, že by byl ďábel lepší než nejlepší laik. To lze dokázat důsledkem: nejhorší kněz je lepší než nejlepší laik, tedy každý kněz je lepší než nejlepší laik. – Popře-li se důsledek, stane se opak důsledku, totiž „některý kněz není lepší než nejlepší laik“, protikladem premisy; ať je tedy kněz dobrý nebo špatný,

255 Mt 12, 50.

256 Mt 23, 9.

257 Ž 109, 6–8 (Vulg. Ps. 108).

Důstojnost kněze

ať se řekne cokoli, bude to protikladem k výroku, který je pro důsledek premisou. Neboť pokud není dobrý kněz lepší než nejlepší laik, tím spíše ani žádný špatný kněz, a v důsledku toho ani kněz nejhorší není lepší než nejlepší laik. – Ale připustíme-li důsledek, dovozuje se dále takto: každý kněz je lepší než nejlepší laik; avšak kněz je ďábel, tudíž je ďábel lepší než nejlepší laik. Závěr je chybný, premisa je zřejmá z výroku Pravdy o Jidášovi v 6. kapitole Jana: „Jeden z vás je ďábel“,²⁵⁸ a je tedy zřejmá z toho, že Jidáš je ďábel a zároveň je biskupem.

A abych zdlouhavě neřečnil proti tak evidentnímu nesmyslu, ať tomu žvanilu odpoví svatý Chrysostomos, který ve 34. homilii Nedokončeného výkladu na Matouše říká: „Lepší je laik, který na první pohled vede světský život, ale usiluje o život duchovní, než kněz, který se hlásí k duchovnímu životu a věnuje se životu tělesnému.“²⁵⁹ O tomhle jsem napsal víc v projevu Proti anonymnímu odpůrci.

Ale někteří v souvislosti s tím kážou, že nejhorší kněz je důstojnější než blahoslavená Panna, matka Kristova. Jejich bláznovství se šíří jako rakovina a vychází z jejich vypínavosti, z lakomství a z ďáblovy lstivosti. Našeptal tedy těm, kdo takhle kážou, tu lež, že oni jsou stvořiteli Krista a že mají učit ostatní věřící tomuhle věřit – aby se vynášeli jako on, jejich otec, a aby praktikovali svou lakotu. Ovšem o této lži bylo prokázáno již při rozboru druhého výroku, že to lež je.

Tuto lež tedy vzali za svou, a argumentují takto: Jestliže je Panna Maria svatá a důstojná, protože Krista jednou zrodila, ještě více svatý a důstojný je každý kněz, který jej stvořil už tolikrát, a může jej stvořit, kdykoli se mu zachce. Takhle směšují lež s pravdou, aby se vytahovali, uspokojovali svou lakotu a klamali lid. Je pravda, že svatá je Panna, která porodila Spasitele, a lež je, že každý kněz tvoří Krista, kdy se mu zachce, nebo že jej stvořil už vícekrát. Ona lež, že kněz tvoří Krista, pochází od ďábla, a je tomu tak i se lží o tom, že každý kněz je důstojnější než Matka Kristova.

Ten lstivý plaz tedy takhle klame a uvádí na scestí ty, kdo takto učí²⁶⁰ – domnívají se totiž, že Bůh měří důstojnost člověka podle úřadu a nikoli podle zásluh života, a neberou na vědomí, že Syn Boží „sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, sám se ponížil a stal se poslušným až k smrti, a to ke smrti na kříži, a proto jej Bůh vyvýšil“ (Filipským 2. kapitola) a „nelpěl na své rovnosti Bohu“,²⁶¹ jak se za rovné Bohu považují lživí kněží se svým otcem Luciferem. Vždyť když káže, že ten nejhorší kněz je důstojnější nebo víc svatý než Matka Kristova, a ona je přitom po Kristu jedinečnou nad andělské chóry postavenou osobou díky své zásluze, jíž si zasloužila porodit a kojit Spasitele a napodobit jej svým životem i svou blízkostí k mučednictví, vyplývá z toho, že nehodný kněz, který takhle káže, chce být stavěn na roveň Pánu Ježíši Kristu, neboť se prohlašuje za důstojnějšího

258 J 6, 71.

259 Pseudo-Chrysostomos, *Opus imperfectum in Matthaem*, homilie 40.

260 Přijala jsem čtení rukopisů *dogmatisantes* místo *dogmatisans*, jehož se přidrželi editoři.

261 Fp 2, 7–9.6.

než Kristova matka. A je něco šílenějšího než to, jak se tenhle zločinný ďábel Jidáš Iškariotský jalově vytahuje? Vynáší se až do nebe a zase sestupuje až do pekelné propasti tak jako jeho otec Lucifer,²⁶² na věky zavržený za to, jak se povyšoval. Nepoučil se z Kristova evangelia u Matouše v 11. kapitole: „Amen, pravím vám, mezi těmi, kdo se narodili z ženy, nepovstal nikdo větší než Jan Křtitel; avšak ten, kdo je menší v království nebeském, je větší než on.“²⁶³ Tento výrok evangelia se může chápat takto: „kdo je menší“, to je poníženější, „v království nebeském“, to je v církvi svaté, ten je důstojnější „než on“, totiž Jan – a to je Kristus, neboť on byl poníženější než Jan a byl také důstojnější. Může se chápat také takto: kdo je menší v království nebeské blaženosti, ten je větší, tedy důstojnější, než Jan Křtitel, z čehož jasně vyplývá, že Panna Maria, Matka Kristova, je důstojnější než kterýkoli kněz, který nyní žije na této zemi, neboť ona není v království nebeském menší, nýbrž je hned po Kristu větší než kterákoli jiná osoba.

Kéž by jim na tohle jejich vychloubání řekl apoštol Petr, že on sám se neodvažuje ani nechce vyvyšovat nad slavnou Pannu! On přece zná slova evangelia u Matouše ve dvacáté kapitole, jimiž byl napomenut spolu s ostatními za to, že se vynáší: „Kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem, a kdo chce být mezi vámi první, buď vaším sluhou. Tak jako Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svou duši pro spásu mnohých.“²⁶⁴ A v témž evangeliu ve 23. kapitole: „Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.“²⁶⁵ Ale existuje hanebnější povyšování, než když se povyšuje nehodný kněz nad Spasitelovu přeslavnou Matku?

Takoví rouhači jsou opravdu horší než farizeus, který se povyšoval nad hříšníky a nad celníkem, když říkal u Lukáše v 18. kapitole: „Nejsem jako ostatní lidé, vyděrači, nepoctivci, cizoložníci, nebo i jako tento celník.“²⁶⁶ Tohle jim ale v jejich vypínavosti nestačí, ale příliš si o sobě myslí a vynášejí se, ovšem hloupě, ještě výš, nad obnovitelku lidského pokolení; pokud se před ní nepokoří, budou navěky zatraceni spolu s otcem pýchy Luciferem. Je jim tedy zapotřebí, aby si všimli pokory, čistoty a laskavosti Panny a aby ji usilovně následovali; ač toho nemohou dosáhnout tak jako ona, kéž by se přece úplně nevzdali jejich zásluh, jimiž v milosrdných přímluvách pomáhá kajícím hříšníkům!

A divím se, proč kněží, když jsou tedy důstojnější než Panna, Matka Kristova, vyzývají její přispění slovy „Prosíme, dej nám, svým služebníkům, Pane Bože náš,

262 Srv. Iz 14, 12–14.

263 Mt 11, 11.

264 Mt 20, 26–28.

265 Mt 23, 12.

266 L 18, 11.

abychom i pro přímluvu slavné blahosladené Panny Marie byli osvobozeni od časného smutku a užívali věčné radosti“;²⁶⁷ a podobně

„Maria, Matko milosti,
Matko milosrdenství,
ochraňuj nás před Nepřítelem
a přijmi nás v hodině smrti.“²⁶⁸

Ale no tak,²⁶⁹ ty ničemný a pyšný knězi, ty se odvažuješ žádat od nejdůstojnější Matky přímluvu, ochranu a přijetí, ty, který se zároveň ve svém lakotném a nadutém srdci odvažuješ povyšovat každého kněze, i toho nejhoršího, i sebe samého, nad Královnu světa, Vládkyňu andělů a Bránu nebeskou?²⁷⁰

Proč nebereš na vědomí, jak tě varuje její Syn? Jak to, že si vybíráš přední místo, když jsi pozván na svatbu? Vždyť tento Syn říká u Lukáše ve 14. kapitole tobě i mně: „Když budeš pozván na svatbu, nesedej si dopředu, vždyť mezi pozvanými může být někdo váženější než ty, a ten, kdo vás oba pozval, přijde a řekne ti: Uvolni mu své místo! A ty pak musíš s hanbou zaujmout poslední místo.“²⁷¹

Je tomu tak, že v lůně Panny se konala svatba lidství s božstvím a svatba celé svaté církve se Synem Panny, a ty, knězi, jsi na tuto svatbu pozván. Proč se hrneš posadit se na tak vysoké místo, na první místo, výš než Královna světa, Matka Ženicha, než ta, která nosila, porodila a kojila Spasitele, Pána Ježíše Krista? Obávej se, aby ti ten, který pozval tebe i ji, neřekl: Uvolni jí místo, které jsi směle zabral, a ty potom budeš muset s hanbou zaujmout poslední místo. V textu přece následuje: „Každý, kdo se povyšuje, bude ponížěn.“²⁷² A tak protože se každý kněz, který hlásá, že je kterýkoli kněz důstojnější než Kristova Matka, nad Kristovu Matku povyšuje, plyne z toho, že bude ponížěn, to znamená, že nebude-li činit pokání, bude svržen do hlubin pekla spolu s otcem pýchy.

Kéž by tedy ti rouhaví žvanilové odložili svou rouhavou domýšlivost a podívali se na pohana Ovidia, který psal v době před Kristovým vtělením, a kéž by si s pokorou povšimli chvály Panny Marie v jeho skladbě, která se nazývá *De vetula* – „Stařena“! On s vášnivým obdivem takto horoucně zpívá:

Blahosladená Panno, ty na noční obloze svítíš
zářivým souhvězdím s klasem: ²⁷³ smím přece žít ještě tak dlouho,

267 Závěr *Litanie Loretánské* (*Liber usualis missae et officii, Commune Festorum B. M. Virginis, Ad missam*)

268 AH 32, č. 122, s. 164 a AH 52, č. 55, s. 59.

269 Zde má originál citoslovce *haha*, které podle slovníků staré češtiny vyjadřuje mj. posměch, opovržení, převahu.

270 Srv. Mariina jména v invokacích *Litanie Loretánské*.

271 L 14, 8–9.

272 L 14, 11.

273 Souhvězdí Panny, jehož nejjasnější hvězdou je Spica (Klas), bylo spojováno se starověkými panen-skými ženskými božstvy, v křesťanství s Pannou Marií.

Přímlovkyně

abych se mohl stát tím, kdo bude hlásat Tvou chválu?²⁷⁴
 Kdybys nebyla dokonalá, pak jistě by z Tvého
 těla Bůh všemohoucí své vlastní vtělení nevzal,
 nespojil by se s Tebou: Ty byla jsi toho hodna.
 Vždyť také Ježíš, Tvůj syn, když nad smrtí zvítězil mocně,
 po svém vzkříšení slavném chtěl nejvyšší úctu vzdát Tobě:
 do svého nebe Tě vznesl a dal Ti v něm nejvyšší místo,
 abys s ním sdílela nebeský trůn. On umístil na něm
 sebe sám – část z Tvého těla, jež zrozením stala se Bohem,
 a totéž místo dá tělu, jež takto zrodilo Boha.
 A tak když Ježíš, část tvého těla, má na nebi místo,
 nemůže dopustit přece, že tvoje ostatní údy
 budou snad jinde. To by pak pocta, kterou ti vzdává,
 byla menší, protože celé tvé tělo by nešlo
 za svojí první částí, která je počátkem všeho.
 Není hodno velkého dárce svou dlaň zase zavřít,
 dokonalý má dokonalost; a nanejvýš mocný
 jistě nedá zmenšený dar té, již chce poctít,
 pozvednout vzhůru a povýšit slavně nad všechno tvorstvo.
 Tak byla povýšena a tak má i vstát. A bylo by chybou
 myslet si, že se v poslední dny to dění už skončí,
 tehdy, kdy všichni lidé, i dávno mrtví, zas vstanou:
 vždyť přece pro její tělo je obzvlášť významný důvod
 ke zmrtvýchvstání: to její ze sebe dalo vzniknout
 tělu našeho Pána, jež mělo vstát jako první,
 odtud pak zmrtvýchvstání se vztahuje i na nás lidi.²⁷⁵
 Ale není to tak, že ona až do té doby
 zůstane na nižším stupni: Bůh o ní rozhodl dávno,
 před věky, že jí udělit hodlá tak velikou poctu,
 proto ji tedy nechtěl jen krůček po krůčku zvýšit,
 nýbrž vzal ji hned s sebou a ona s ním usedla na trůn.
 Svátá Panno, tam nás, kdo Tebe jsme pamětní, pomni,²⁷⁶
 pro Krista, kterého veliká láska k nám přivedla Tebou.

274 Srv. Vergilius, *Bucolica* (Zpěvy pastýřské) IV, 53–54.

275 Srv. 1 K 15, 20–23.

276 Hus zde vynechává (podle textově kritického aparátu je tomu tak ve všech rukopisech tohoto traktátu) 3 verše citované skladby, dochází tak k vyšinutí z vazby: vztažné zájmeno *quem* originálu (v našem překladu „pro Krista, kterého“) nemá předmět, k němuž by se vztahovalo. *De vetula*, III, vv. 806–808: „*illic cum fueris pro nobis tracta, trahendis / pro nobis te non pigeat suadere, quod ad se / nos trahat is per te, qui per te venerit ad nos*“. Překlad (prozaicky): „tam, kam jsi byla pro nás (kvůli nám) vzata, nechť Ti není obtížné přimlouvat se za nás, abychom i my byli takto vzati, aby nás k sobě vzal skrze Tebe ten, jenž skrze Tebe přišel k nám lidem...“

Vzdejme mu nyní chválu a slávu, neb od něho máme
milost i blažený život, jenž nemá žádného konce.²⁷⁷

Podívej se na tohohle pohana, který básnický vyjádřil pravdu o Slavné Panně, jaký je to teolog, znalec Písma svatého! Kéž by nevědomí kněží přijali a pochopili jeho přesný výklad! Ačkoli Maria ještě nebyla na světě, on si přál, aby směl být hlasatelem a zvěstovatelem její slávy a chvály, a také jím byl! Je to patrné ze slov jeho básně, kde o ní říká, že je dokonalá, a to jak vzhledem k tělu tak vzhledem k duši, ale zvláště vzhledem k životu v milosti, jíž byla plná – jak to řekl anděl ve svém pozdravu.²⁷⁸ Tak byla připravena a tak ji jedinou vyvolil všemohoucí Bůh, aby z ní přijal lidské tělo a připojil ji ke své podstatě: když On zůstane tím, kým je, totiž Bohem, a když přijetím lidství bude zároveň tím, čím dříve nebyl, totiž člověkem, stane se pravým Bohem a pravým člověkem, Synem Boha Otce a této Panenské Matky, jak jí řekl anděl: „Co se ti narodí, bude svaté a bude nazváno Syn Boží“,²⁷⁹ a jak také ona projevila souhlas slovy: „Staň se mi podle tvého slova.“²⁸⁰ Na základě těchto šesti²⁸¹ slov a zásahem moci Nejvyššího²⁸² počala jednorozeného Syna Božího, jež má společně s Bohem Otcem, aby na základě toho zvláštní výsadou předčila všechny lidi s výjimkou Syna.

Proto říká pokorný a zbožný svatý Bernard: „Konečně v tom je zvláštní sláva a výtečná zvláštní výsada naší Panny Marie, že si zasloužila mít Syna jednoho a téhož s Otcem společně.“²⁸³ Tohle nechápou žvaniví kněží, kteří říkají, že jsou Kristovými otci. Oni chtějí – ale nemohou – oloupit slavnou Pannu o onu zvláštní výsadu, již sdílí s Bohem Otcem, protože má jednoho a téhož²⁸⁴ Syna, pravého Boha i člověka, Ježíše Krista. Toto duchovně věděl pohan Ovidius, předvídal budoucí věci a řekl Panně, která teprve přijde:

Kdybys nebyla dokonalá, pak jistě by z Tvého
těla Bůh všemohoucí své vlastní vtělení nevzal,
nespojil by se s Tebou: Ty byla jsi toho hodna.

Křesťanský knězi, proč nebereš na vědomí tohohle pohana, který mluví z ducha Božího? Kde je a odkud se vzala tvá důstojnost, jako by se všemohoucí Bůh rodil a bral na sebe lidské tělo z tebe? Kdy jsi byl „milosti plný“? Kdy jsi ty znovu

277 V celku Pseudoovidiový skladby vv. III, 772–811.

278 Srv. L 1, 28.

279 L 1, 35.

280 L 1, 38.

281 Orig. *quinque*, „pěti“: *Fiat mihi secundum verbum tuum*.

282 L 1, 35 – „Moc Nejvyššího tě zastíní“, orig. *virtus Altissimi obumbrabit tibi*.

283 Bernardus Claraevallensis, *Sermones de sanctis*, *In Annuntiatione Beatae Mariae Virginis*, sermo 2.

284 Kritické vydání má na tomto místě adjektivum *communem* (společného), které náš překlad ve shodě s některými rukopisy vypouští.

nalezl lidskému pokolení milost, již ztratila Eva? Víím, že jsi díky Evě přišel o milost, a tak se s pokornou prosbou utíkej k Panně Marii, neboť pokud Ti skrze ni její Syn milost nenavráti, přijdeš i o věčný život. Ty ale řekneš: Nevím, kam se mám utíkat! Podívej se, pohan Ovidius ti ukazuje cestu, že máš vystoupit k nebi:

Vždyť také Ježíš, Tvůj syn, když nad smrtí zvítězil mocně,
po svém vzkříšení slavném chtěl nejvyšší úctu vzdát Tobě:
do svého nebe Tě vznesl a dal Ti v něm nejvyšší místo,
abys s ním sdílela nebeský trůn.

Ty pyšný knězi, tenhle Ovidius ukázal obtížnou cestu a náročný výstup, a já si myslím, že tam svou zásluhou nevystoupíš a neusedneš, protože jsi plný hříchu – stejně jako já. Kež bychom tam mohli vystoupit zbožnou myslí, abychom mohli dosáhnout milosti za hříchy přímluvami Panny! Řekněme to s Ovidiem, a stejně jako on zaměňme budoucí čas časem minulým:

Bůh o Tobě rozhodl dávno,
před věky, že Ti udělit hodlá tak velikou poctu,
proto Tě tedy nechtěl jen krůček po krůčku zvýšit,
nýbrž vzal Tě hned s sebou a Ty jsi s ním usedla na trůn.
Svatá Panno, tam nás, kdo Tebe jsme pamětní, pomni!

Uvaž ale, jak jsi Panny pamětliv, říkáš-li o sobě, že jsi důstojnější než ona! Honem přijmi radu anděla, který v 16. kapitole Geneze říká: „Navrať se ke své paní a pokoř se pod její ruku!“²⁸⁵ Vzdálil ses od své Paní ve vypínavosti, navrať se ka-jícností, pokoř se a řekni, že nejsi hoden takové pocty, že bys Pannu směl chválit!

Poslyš Bernarda, který v kázání o jejím nanebevzetí pokorně říká: „Abych pravdu řekl, žádná látka víc neděsí mé nepatrné schopnosti, k ničemu se nebojím přistoupit víc, než když mám mluvit o slávě této Panny.“²⁸⁶

Pohled, tímto jsi opovrhl, ve své pýše jsi se vzdálil od Paní. Navrať se tedy! Nechtěl jsem ti tady uvádět Augustina, Jeronýma, Anselma a další svaté, kteří se považují za nehodné chválit tuto Paní, uvedl jsem ti pohana Ovidia, abych tě zahanbil víc a abych ti ukázal cestu zpět ke správnému smýšlení o tom, co znamená uctívát nejslavnější Pannu.

Pouč se od ženy, která pozvedla svůj hlas a zahanbila tak pýchu kněží, zákoníků a farizeů, když řekla Ježíši: „Blahoslavený život, který tě nosil, a blahoslavená řadra, která tě kojila!“²⁸⁷ Tato žena, důstojnější než farizeové, ukázala těmito slovy, že má Matka Páně více důstojnosti než Kristovi učedníci: vždyť Maria přijala slova života, která jí ohlašoval anděl, pokorněji, zbožněji a vřeleji, a počala, nosila, porodila a kojila Boha – člověka, a konečně uchovávala jeho slova ve svém srdci²⁸⁸

285 Gn 16, 9.

286 Bernardus Claraevallensis, *Sermones de sanctis, In Assumptione betae Virginis Mariae*, sermo 4.

287 L 11, 27.

288 Srv. L 2, 51.

a plnila je účinněji než všichni uředníci, protože ji budou blahoslavít všechna pokolení.²⁸⁹ Proto se také stala hned po svém Synu lidskému rodu prvním prostředkem ke spáse. Ona je obnovitelkou lidského rodu a bránou nebeskou, protože se stala rodičkou Boha a vládkyní andělů, bez jejíž přímluvy nemůže být žádný hříšník zachráněn.

Blahoslavený její život, protože nosil Spasitele, ale zlořečený život²⁹⁰ špatného kněze, který Spasitele ve svátosti přijal nehodně! Blahoslavená ňadra, která Krista kojila, a zlořečená ústa kněží, která se tak lživě vynášela nad přeblaženou Pannu! Požehnaná na věky ta, která nám zrodila Boha, zlořečený biskup,²⁹¹ který zradil našeho Vykupitele! Blahoslavená Maria, která prospívá všem, kdo mají být spase- ni, zlořečený každý kněz, který je pro své ničemnosti protikladem všech svatých lidí a odpadá od života milosti. Blahoslavená Panna Maria, svatá tělem i duchem, zlořečený smilný kněz, nečistý tělem i duchem. Blahoslavená Panna, která nosila Spasitele po devět měsíců ve svém lůně, zlořečený kněz, který po devět měsíců nosí ve svém srdci ďábla. Blahoslavená Panna Maria, která vládne všem andělským kůrům, zlořečený kněz, který je kvůli svému zločinu v moci ďábla. Blahoslavená Panna, která sobě a těm, kdo ji následují, nalezla život, zlořečený kněz, který život ztratil.

Blahoslavená Panna, která nosila a kojila Ježíše Krista. Blahoslavený buď také kněz, který kvůli Spasiteli vyvyšuje Pannu nad svou vlastní důstojnost, vyznává, že je jejím nehodným sluhou a chová v srdci její chvalozpěv „Shlédl na ponížení své služebnice“,²⁹² „učinil se mnou veliké věci ten, který je mocný“,²⁹³ „vladaře svrhl z trůnu a ponížené povýšil“.²⁹⁴ Ani pokorný kněz nevyšuje svou důstojnost kvůli moci, jež mu byla svěřena, ale plní všechna Kristova přikázání spolu s apoštoly a jinými pokornými lidmi, a říká: „Jsme neužiteční služebníci.“ Tak to totiž nařídil Syn Panny, když řekl u Lukáše v 17. kapitole: „Když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno, řekněte: Jsme neužiteční služebníci.“²⁹⁵

A neplatí ani tento klamný argument: Spasitel dal každému pravému knězi moc proměňovat, kdykoli to bude patřičné, jeho tělo a krev, a tuto moc nedal matce, a tak je každý takový kněz důstojnější než Matka Kristova. Pokud by se onen argument uplatňoval, vyvyšoval by člověka u Boha více úřad než zásluha. Závěr je nesprávný, protože v tom případě by Bůh stranil osobám, což nesouhlasí,²⁹⁶ protože Bůh hledí k zásluhám, a špatné kněze jejich kněžství zbavuje. Tak učí

289 Srv. L 1, 48.

290 Život – orig. *venter*, vlastně „břicho“ (v prvním případě také „lůno“), slovní hříčka.

291 Hus má na mysli Jidáše, přeneseně pak také církevního preláta.

292 L 1, 48.

293 L 1, 49.

294 L 1, 52.

295 L 17, 10.

296 Srv. Sk 10, 34; R 2, 11; Ef 6, 9; Ko 3, 25; 1 Pt 1, 17.

svatí Řehoř, Remigius a Chrysostomus, když vykládají slova jedenadvacáté kapitoly Matouše a druhé kapitoly Jana („Vyhnal prodavače a kupující z chrámu, zpřevracel stoly směnárníků i stánky prodavačů holubů“²⁹⁷). Ty se tedy, knězi, nevynášej nad cheruby a serafy pro svou důstojnost, protože ty máš moc proměňovat velebnou svátost a oni ne! Ty se chlubíš, že jsi zástupcem Spasitelových učedníků, ale uvaž, že on jim řekl: „Vy jste sůl země. Jestliže se však sůl zkaží, co jí dodá chuti? K ničemu již není, než aby se vyhodila ven a lidé po ní šlapali“²⁹⁸ – Matouš v 5. kapitole. A u Lukáše ve 14. kapitole Spasitel dodává, že se „nehodí na pole ani na hnojiště“.²⁹⁹ Pokud tedy ty jsi se svým hloupým a jalovým chlubením zkažil, pokud neochucuješ lidi příkladem pokory a slovem pravdy, a když nechrániš před červy závisti, rozmařilosti, ani před jinou hnilobnou nákazou sebe ani jiné, ale spíš slovy i činy všechny kazíš, nač a k čemu se hodíš? Snad k důstojnosti a slávě – víc než Matka Kristova, než cherubové a serafové? Nikoli, Pravda, která nemůže lhát,³⁰⁰ ti říká, že se nehodíš k ničemu, dokonce ani abys byl vyhozen na hnojiště. Ne abys měl důstojnější místo než Matka Kristova, ale abys byl vyhozen ven, tedy mimo svatou církev, aby po tobě šlapali vepři, tedy ďáblové, jak to říká Jeroným.³⁰¹ Když tedy po tobě šlapou nohy ďáblů, jak můžeš mít důstojnější místo než Panna, která rozdrtila hlavu Hada³⁰² a ve své nevadnoucí slávě se nachází v radosti nad anděly, ta na věky požehnaná Královna světa? Amen.

297 Mt 21, 12; srv. J 2, 14–15.

298 Mt 5, 13.

299 L 14, 34.

300 Srv. Žd 6, 18.

301 Metaforu u Jeronýma nenacházím.

302 Srv. Gn 3, 15.